

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

EM 2018/104

Tillie Martinussen

18. oktober 2018

(Inatsisartuni ilaasortaq, Steen Lyng, Demokraatit)

Kalaallit Nunaanni pinerluttulerinermi Inatsimmi § 20 imm. 2-p allangortinnissaa pillugu danskit naalackersuisuinut attaveqaqqullugit Naalackersuisut peqquneqarnissaanik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut, taamaasilluni unioqqutitsinerit imaluunniit inatsimmi § 99 naapertorlugu unioqqutitsinerit ilungersunartut immikkut taasat pisortanit unnerluutiginnittussaataasunit eqqartuussinermut utaqqisitassamut atatillugu unnerluutiginnissutissangortillugit.

(Tillie Martinussen, Inatsisartuni ilaasortaq, Suleqatigiissitsisut)

2014-mi malittarisassat Danmarkimi sakkortusineqarput, misissorneqarlutillu siunertarlugu inuit akornngusersorneqartut malersorneqartulluunniit inuutissarsiutiminnik annaasaqarsinnaasut annaasaqarsimasullu inatsisitigut illersorneqarunissaat. Inatsit taamatut misigisaqarsimasut iliuseqarfigineqarnissaannut imaqareermat, tassa immikkut misiliisoqarsinnaangorlugu politiinut angussisinnaaneq inuinnaallu saqitsaassutaattut suliaralugu, taamaattumik pisariaqartutut isigineqarsimangilaq inatsisitigut inissisimanerup sukaternissaa.

Pisariaqarpoq inuit tamaginni saqqumilaartut annerusumik nammagittarsinnaassuseqarnissaat annermik pissaaneqarnertik pissutigalugu peqataanilli pisariaqarluni siorasaarneqarnernut, qarasaasiakkullu nikanarsaanernut ingatsikkaluttuinnartunut illersorneqarnissaat.

Inatsit Danmarkimi inuit qarasaasiakkut naapittarfiini pissutsit pillugit misissoqqinneqarpoq tassanilu pillaaarneq pillugu siunnersuisoqatigiinnit siunnersuutigineqarpoq taamatut isikkoqartiinnarneqassasoq, inatsimmi oqaatsit unnerluussinissamut periarfissaqartitsilluareermata ilanngullugu siunertamut uani inatsisissatut siunnersuummi. Oqallisigineqarporli ersarissarneqassanersoq qarasaasiami inuit naapittarfii

SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

inatsimmut ilanngunneqassanesut, oqaatsitigut.

Isumaqarpugut tamanna isuma pitsaasuusoq.

Amnesty Internationalip 2017-mi misissuinerata takutippaa arnat tamat oqallittarfiini malersorneqarnerusartut angutitut naleqqiullutik. Taamaasillutik arnat tallimaangaangata ataatsip qarasaasiakkut persuttarneqarneq malersorneqarnerlu misigisarpaat. Nunarsuarmi arnat pingasuungaangata ataatsip qarasaasiami persuttarneqarneq malersorneqarnerlu misigisarpaat taamaasillutillu inuttut pisinnaatitaaffitsigut nikanarsarneqartarlutik.

Amnestyp aamma misissuiffigai Danmarkim najukkami politikerit paasillugulu tamarmik malersorneqartartut, qarasaasiakkut kinguaassiutitigut kanngutsaattuliorfigineqartartut, persuttarneqarnissaminut siorasaarneqartartut - neriorsorneqartarlutillu siorasaarutit unitsinneqarsinnaasut atoqatigineqarunik imaluunniit pingitsaalineqarnissaq siorasaarutigineqartarpoq qarasaasiatigullu malersuisoqartarluni taamatullu uteqattaartumik nikanarsaasoqartarpoq malersuininnguuttarsinnaasumik.

Taamaasilluni Amnesty isumaqarpoq nunarsuarmi arnat qanorluunniit oqalussinnaatitaanerata taamatut pineqartarnerannit ulorianartorsiortinneqartoq. Sualummik arnat naligiisitaanissaq pillugu oqaluttut, persuttaaneq imaluunniit kinguaassiutitigut persuttaaneq imaluunniit allamiuugunik - malersorneqartarsimapput, isummernertik pissutiginnarlugu.

Arnat taakku pingajorarterutaasa misigisarsimavaat tassangaannaq puullaqaqerululerneq, annilaanganeq aamm ersineq ajortumeerneqarsinnaanermittut.

Uani ilaatigut sukateriffiginiarneqarput qarasaasiami kinguaassiutitigut kanngutsaattuliornerit sisamariaammik sakkortunerusumik pisalersillugit aamma siorasaarisartut pillarneqartarnerat sakkortusiniarneqarpoq. Tamanna ajunngeqaaq tunngavissaqalersillugu pisortatigoortumik unnerluussisoqaarsinnaanera, naak tamanna ullumikkut periarfissaareeraluartoq.

Pinerlunnermut inatsimmi paragraffeqareerpoq malersorneqarneq, siorasaarneqarneq stalkingilu pillugit atornerarsinnaasunik pineqartut akiorneranni.

Takutitsissutitut kusanassagalarpoq killissat ujarneqartuuppata tamatumap inatsimmi ilanngunneqarsinnaaneranut.

SULEQATIGIISITSUT
SAMARBEJDSPARTIET

Danmarkimi pillaaarneq pillugu siunnersuisoqatigiit qarasaasiami kinguaassiutitigut kanngutsaattuliortarnerit pillugu pillaaarneq sakkortusinissaa pissutissaqartissimavaat pissutigalugu akiniaalluni pornoliutarneq aamma pissutigalugu qarasaasiakkut kinguaassiutitigut kanngutsaattuliortarnerup siaruariartornera.

Misissuinermi pineqartumi kanngutsaattuliortarnerit 45 %-anni arnanut akeraqarneq imaluunniit kinguaassiutinik pinngitsuuisinnaannginneq pissutaatinneqarpoq, 19 %-t siorasaarutigaat timikkut persuttaanissaq imaluunniit kinguaassiutitigut, siorasaarisartut 67 % -i takornartaneertarsimapput, siorasaarneqartartut 36 %-iisa misigisarpaat puullaqeruluulerneq imaluunniit annilaartaqqajaaneq, siorasaarneqartut 44 %-ii sinissaaleqilersarput taavalu 27 %-t iluamik eqqarsarpiarsinnaajunnaartarsimapput piffissaq ilaani.

Pineqarpoq uteqattaartumik uumisaarneqarneq, malersorneqarneq, kissaatiginngisamik atisaqanngitsunik assitalinnik nassiussineneqartarneq, toqqaannartumik toqqaannanngikkaluartumilluunniit kinguaassiutitigut persuttarneqarnissamut siorasaarinerit. Aamma ilaasa misigisarpaat ilaqtumik ajortumeerneqarnissaannut siorasaarinerit, inuortarineqarnissat il.il.

Nunatsinni qarasaasiami inuit naapittarfiini, kikkut tamarmik iserfigisinnaasaanni takuneqarsinnaapput suliat sulinermut attuumassuteqartut. Facebookimi ilit quppernerit kikkut tamarmik iserfigisinnaasaattut isigineqalereernikuuvoq aamma oqaatsit tamanit takuneqarsinnaasut imaluunniit Instagramimi malinnitsivit takusinnaasaat, Twitterimi aamma allani nittartakkani oqaaseqarnerit aamma taamatut isigineqarput.

Uani inatsisissatut siunnersuummi, inuinnarnut, inuinnaanermullu tunngasut kisimik oqaatigineqarput nikanarsaanermut tunngassuteqarpata taakkulu inuup inuinnartut inuuneranut inatsimmut ilaapput, uppersarsineqarsinnaappalli pineqartoq tamat oqallittarfianut ilaassasutut taava piumasarineqarsinnaapput taamaattussatut.

Taamatut aamma aalajangersakkani pineqarput pineqartut isertuussaansut, matut matoqqasut iluanni oqallinnerunersoq imaluunniit inuit ikittunnguit akornanni aamma pissutsit allat arlallit takuneqarsinnaasut immikkoortutut, imaassimappat oqaaserineqartut allanut ingerlaqqissimangitsut.

Aamma pingaartinneqarpoq nikanarsaasoqarsimanersoq tamat takusinnaasaannik, aamma taakku Pillaasarneq pillugu siunnersuisoqatigiit isumaat naapertorlugu ilaapput qarasaasiami tamat naapittarfii

SULEOATIGIISITSUT
SAMARBEIDSPARTIET

aamma qarasaasiakkut aviisit il.il. Taamaasilluni kikkut tamat oqartussaaqataanerat oqimaalutarneqarpoq uanilu illuatungiliisoqarnissaa inatsisitigut amingaataalaarpasippoq.

Tusagassiutinut inatsimmi aamma kanngutsaattuliornerit naleqqussarneqarput, inuit ataasiakkaat pillugu nalunaarsuisarnermut inatsimmi aamma inatsisini allani attuumassuteqartuni, tassani saqqummersitsisartut annertuumik piumaffigineqarput nikanarsaasunik saqqummersitsisanginnissaat pillugu, oqimaaqatigiisineqarpulli uppernarsaasulersorsinnaanikkut aamma tusarfiit illersorneqarsinnaanerisigut taamatullu tusarfiit isertuunneqarsinnaanerannit, immikkut pisuni - tusagasisornermi ileqqorissaarnissaq - pineqartillugu. Aamma Danmarkimi pillarneqarsinnaapput isertuussanik ingerlatitseqqittut, oqimaaqatigiissaarisuullutilli paasissutissat tamanit soqutigineqarsinnaasut pineqartillugit imaluunniit nammineq soqutigisat allalluunniit innarlerneqannginnissaat pineqartillugu.

Tamat malinnaaffigisinnaasaannut tusagassiutinut tunngatillugu oqallisigineqarput naammagittaalliorfiusinnaasut aamma inuit akisinissaminnut periarfissinneqartanngineri, oqallisigineqarluni inatsimmut sakkortusisamut tamakku ilanngunneqarsinnaannginnersut.

Aamma sakkortusiinissaq taanna Naalackersuisut akissutiminni tamanna innersuussutigaat, ingerlavorli aamma tunngaviusinnaalluni allannguuteqarnissamut, isumaliutissiisummut, oqartussaaffiit siunnersorneqarnerannut aamma inuiaqatigiinni inatsisinut taamatullu oqallisineqarpoq tunngavittut atorineqarsinnaanersoq aamma paragraffit nutsernissaat - ilanngullugu aallaqqaammut isumaasimasoq kiisalu aalajangiinerit aamma eqqartuussinerit nutserinerup sammivianut tikkuussisut.

Suli Danmarkimi pissutissaqarsimangilaq inatsisip allanngortinnissaa, inatsit isummersorneqarsinnaammat eqqartuussivimmilu misilinneqarsinnaammat uani siunnersuummi pineqartumut assigulluni kiisalu sakkortunerusumik isummersorneqarsinnaanera. Taamaasilluni tamat, inatsisit attuumassuteqartut, qalleqqissaarisut imaluunniit inatsisit naleqqussariikkat ataqqineqarput, uppernarsaatit, isertuussaanersoq kiisalu allat isumaqarluartut oqaatineqarsinnaasut, aamma nikanarsarneqarneq pillugu eqqartuussivimmut suliassanngortitsisinnaanerup tutsuviginassusia taakkulu qanoq atorsinnaatiginersut, politiit eqqartuussiviillu suliamut akulerutsinnagit.

Isumaqarluarpoq minnerpaaffissaq ilanngunneqassappat politiit eqqartuussivillu tutsuviginarpallaanngitsunik amerlavallaanik suliakkersorneqaqqunagit. Amma pineqarpoq

SULEQATIGIISSITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET

oqimaaqatigiissaarinissaq ilanngullugit tusagassaqartitsiviit nutaat. Kisianni kinguaassiutitigut persuttaanerit, qarasaasiakkut kinguaassiutitigut persuttaanerit massakkut assut oqallisigineqarput taamaattumik sakkortusineqartariaqartutut isikkoqarput. Uani siunnersuummi erseqqissumik oqaatigineqanngilaq suut paragraffit sukaterneqassanersut taamaattumik Naalakkersuisut innersuussutaat akueraarput.

Inatsisitigut inissisimanermit tunngatillugu isumaqarpugut suliat taamaattut siunertaannut atorluarneqarsinnaasut, suliat pillarneqaataasinnaasut pineqartillugit.

Taamaatumik pisortanit unnerluussutiginnittussaataitanerat atorsinnaareerput suliat ilungersunarutut isigineqarpata aamma tunngaviliisarput suliat ingerlaerneranni aamma misigereersimasatsit. Naatsumik oqaatigalugu kikkut tamat qanorluunniit oqalussinnaataitanerat aamma pissutsit naliginnaasut oqimaalutartariaqarput malersuineq uumisaarinerlu pineqartillugit aamma pinerlunnermut tunngasut unnerluutigineqarsinnaaneri aamma eqqartuussisoqarsimatinnagu eqqartuussivimmi suliat suliarinerannut akigassat aningaasatigullu ersutassiinerit pillaassutaasinnaapput aamma pinaveersaartitsinerit assigiinngitsut.

Taamaasilluni kikkut tamat qanorluunniit oqalussinnaanerinik killilersuineq pillugu oqallinneq aamma inuit ataasiakkaat qanorluunniit oqalussinnaanerannik killilersuinerit illuatungiliissutaasariaqarput pissaanermik tigumminnuttunut, inunnut ataasiakkaanut, sullivinnut nunarsuarmi tusagassiutinut assigiinngitsunut, Danmarkimi, aamma nunani pineqartuli ileqqorissaarnissatigut inatsisitigullu pissutsit eqqarsaatigalugit.

Naalakkersuisut innersuussutaat isumaqatigaarput aamma Folketingimi aalajangiinissaq utaqqeqqaarusupparput inuit ataasiakkaat inatsisitigut inissisimanerannik attuisoq inatsit akuerineqartinnagu imaluunniit killormut inatsit pissaanermik tigummialinnut eqqartuussivimmi illersorneqarsinnaanerannik nukittorsaasinnaasoq inatsit aalajangiiffigitinnagu, Danmarkimi oqartussaaffinnik tamanik isumalluuteqarsinnaasarmata soorlu Pillaasarneq pillugu siunnersuisoqatigiit il.il.

Immikkoortoq suli tiguneqarnikuunngimmat isumaqatigaarput Danmarmikimi inatsimmik sukaterinissaq utaqqeqqaarnissaa taamatullu Naalakkersuisut akissutaat isumaqatigalugu.

Taamatut oqaaseqarluta siunnersuut ataatsimiititaliamut susassaqartumut ingerlatipparput neriulluta sukumiisumik nassuiaasiortoqarumaartoq.

**SULEQATIGIISITSISUT
SAMARBEJDSPARTIET**